

Institusjonalisert nyskaping: Trondheim Kammermusi

Sjansespill

FESTIVAL

Trondheim

Kammermusikkfestival

Trondheim, 25.-27. september

Trondheim Kammermusikkfestival er 23 år ung, som er ganske gammelt i norsk målestokk. Det begynte på initiativ fra Sigmund Tvette Vik og Vegard Snøfugl, som har gjort et formidabelt stykke kunstnerisk ledelsesarbeid. De har strukket kammermusikkbegrepet, åpnet nye arenaer, involvert nye publikumsgrupper, gitt tilhørerne den helt klassiske kammermusikken og samtidig fått utfordret med samtidsmusikk, som har vært en integrert og naturlig del av programmet. Nå har Snøfugl blitt rektor for kulturskolen, og Tvette Vik har fått Trine Knutsen ved sin side som daglig leder. Festivalen er imidlertid selv lik. Nytenkning og overraskelse er integrert i festivalens identitet, noe jeg så til de grader fikk oppleve på den første konserten jeg gikk på, nemlig Hjemme hos-konserten hos familien Alnosayrat.

Konseptet å musisere i hjemmet er vel like gammelt som musikken selv, men det er likevel sjelden kost i kammermusikkverdenen.

I Trondheim har man gjort det til en av sine signaturformer. Før i familien Alnosayrat hilste velkommen, gjennom å spille ound med sin 12-årige datter som sang en tusen år gammel arabisk sang. Han ga så scenen til de tre palestinske musikerne i Sharaka Ensemble som vakte min indre headbanger i både 10-takt og 7-takt (det fullstendige ensemblet består også av norske musikere). Jeg skjønner ikke stort av musikkens struktur, men jeg setter likevel pris på de åpenbart improviserte delene av musikken, for eksempel der det hørtes ut som om en av musikerne satte fast fingeren i en streng og utviklet dette til en musikalsk tanke. Eller, der de sklir mellom tonene i de skalaene som for de fleste av oss i utgangspunktet er fremmed, eller der de gjør en liten improvisasjon over en

« Dette var kammermusikkspill på usedvanlig høyt nivå. »

mobil som ringer. Etter hvert begynner de også med publikumsopplæring. I deres musikkultur er det visstnok ok å vise at man setter pris på musikken mens den spilles, og vi skal helst gjøre det med noen arabiske fraser. Når jeg går tidlig for å rekke den offisielle åpningskonserten i Frimurerlogen, klapper og støyer publikum på en helt unorsk måte, og jeg tenker at dette kan jo utvikles til dans eller noe annet som et lokalt norsk publikum normalt sett trenger store mengder alkohol for å tørre å uttrykke.

I Frimurerlogen fortsetter sjangerutvidelsen, eller sjangerforvirringen, om du så vil. Det er sanger-låtskriveren Moddi som åpner festivalen, og åpningsstalen setter ord på hvorfor jeg nettopp har vært på en konsert som gikk til kjernen av hva kammermusikk er. Moddi tar utgangspunkt i en vietnamesisk musiker som er fengslet på grunn av en sang han har skrevet. Moddi møter den fengslede musikklerer, og bak låste dører møtes de over den forbudte sangen. Verten risikerte sin frihet gjennom å spille. All musikk trenger ikke å være politisk, men den må være et sjansespill, den må bety noe for dem som utøver den.

Moddi har et sjeldent grep om publikum, og han minnet oss på mange grunner til hvorfor musikk er så viktig. Hjertet stoppet i halsgropen på flere av oss da han uventet hoppet ned fra scenen til oss i salen. Som musiker ønsker han å ta vekk scenen slik at det ikke lenger er et skille mellom musiker og publikum. Det var nettopp dette som skjedde hjemme hos Alnosayrat. Sharaka Ensemble rev ned scenen og de viste hva musikk kan bety gjennom måten de engasjerte sitt publikum på. Kammermusikk er ikke bare musikk for et lite rom, men det er et sted der vi kommer nær hverandre i en skapende akt publikum også er en del av.

Åpningskonserten bød imidlertid stort sett på den klassiske kammermusikken, og jeg vil si at det aller mest sentrale aspektet av musikkformidling er klarhet i uttrykket. Sopra-

VARIERT: Kammermusikkfestivalen i Trondheim overrasker, fornøyer, fordyper og lar oss stadig undre

nen Miah Persson hadde ingen «formidlingstriks» å by på. Hun bare sto i flygelgropen, men likevel trollbandt hun sitt publikum. Hun har en stemme som kan fylle Metropolitan eller La Scala, og det gjør hun også ofte. Hun er poetisk i sin lesning av Sibelius, Stenhammar og Rangström, og hun besitter musikaliteten for å følge opp tekstforståelsen. Hun veksler stemme-kvalitet på et blunk, avhengig av hvem som snakker. Ta Sibelius lille *Den første kysen*, til tekst av Runeberg, der hun i en setning skal tegne nattemstemningen. I neste setning spør fuglen stjernen om hva himmelen tenker om et første kyss. Hun skal tilbake til å være fortelleren som gir ordet til aftenstjernen, som skal komme med noen sjokkerende betraktninger. Vekslingene er øyeblikkelige, og Persson er et fyrverkeri av rikdom i uttrykk. Hun er et lite operaensemble i en enkelt stemme. Det er også gøy at hun ikke har med sin egen akkompagnatør, men at Trygve Brøske får skinne som stor virtuos og lydhør akkompagnatør.

Etter pause blir det et musiker møte mellom Maxwellkvartetten og Danish String Quartet. Det flotteste med deres tolkning av Mendelssohns *Strykeoktett i Ess-dur* viste seg å være å se åtte sortkleddede menn på scenen, de fleste med skjegg. Dette ble en utgytelse av testosteron, og spillet var særdeles solid. Men det hørtes ut som en uinspirert plankekjøring uten sans for klarlig finesse.

Kvelden ble avsluttet på Byscenen, og dette ble en rar opplevelse der jeg

lurer på om jeg egentlig har hørt musikerne jeg så på scenen. I utgangspunktet er Byscenen liten for Luftforsvarets musikkorps, som for øvrig feier 200 år i år. Når ensemblet dessuten blir forsterket, frarøves de det unike ved klangen sin. Foran korpsset står selveste Come Shine, og instrumentalistene klinger for så vidt helt ok, akustisk sett, men jeg sitter og lurer på om Live Maria Roggen er en fargeløs og kjedelig sanger. Dette er selvfølgelig tøys. Hun er fabelaktig, men det er ille at hun klinger overlegent bedre på Spotify spilt på min Mac med innebygde høyttalere.

På torsdagen fikk både Maxwellkvartetten og Danish String Quartet sine egne konserter. Begge har vunnet konkurransen som er tilknyttet festivalen, nemlig Trondheim International Chamber Music Competition (TICC). Maxwellkvartetten har sannelig gjort kometkarriere. De var i Trondheim for to år siden på Akademiet, altså for å få undervisning. I fjor vant de både publikumsprisen og hovedprisen i TICC, og det betyr at de blir inviterte tilbake som festivalartister. Konserten jeg hørte var en Hjemme hos-konsert i stua til familien Baggerud. Jeg satt så nært musikerne at mobilens kameralinse ikke var vid nok til å fange dem på bildet. Musikk kan ikke bli mer naken og gjennom-siktig. Selv om jeg er uenig i ensemblets moderne måte å bruke non-vibrato og andre lån fra tidligmusikkpraksisen, så kjøper jeg historien deres. De pekte på at Haydn var inspi-

kkfestival strekker kammermusikkbegrepet ytterligere.

is – og vår anmelder opplever at hans sjangerkonservatisme utfordres.

FOTO: KRISTIAN WANVIK/LISBETH ØSTGÅRDSGJELTEN/TRONDHEIM KAMMERMUSIKKFESTIVAL

rett av folkemusikk, noe som ofte blir neglisjert i synet på ham som opphøyet klassiker. Gleden av å eksempelvis høre ensemblet betone treeren i en tretakt kan være enorm. Ja, den rytmiske skeivheten får det til å svinge som om vi har å gjøre med en folkevise som handler om en våt aften på byen, som passende nok var et av temaene for de skotske folkemelodiene de spilte mellom Haydnsatsene. Jeg har sjelden hørt så rent spill på så nært hold, og særlig tydelig ble dette i deres tolkning av Sjostakovitsj sin *Syvende strykekvartett*. Den er meget sårbar med svake toner uten vibrato, med rasende raske tonegjentakelser og løp, og kastene mellom ulike karakterer er plutselige. Dette var kam-

mermusikkspill på et usedvanlig høyt nivå.

Danish String Quartets konsert i Logen var noe helt annet. Disse er også musikere jeg beundrer for deres håndverk, men de ga oss en tolkning av Mozarts *Jaktkvartett* der de spilte med én og samme klang som de varierte i dynamikk. Klangen var for så vidt pen, men ikke passende for Mozart. Og det var rytmisk spenstig, men den nære lesningen av figurer og detaljer i partituret manglet. På den andre siden tok det helt av i Jörg Widmanns *Jaktkvartett*. De virtuose effektene, som løp, glissandi, akkorder og skrapping på instrumentene, var så mange og tette at verket og spillet hadde rent humoristiske proporsjo-

ner, til tross for at det ble avsluttet med et «drap» på cellisten.

Festivalen har hvert år en festivalkomponist, som i år var Michel van der Aa, som vel ikke er et navn som ligger på tunga til særlig mange. Vi fikk høre ganske tradisjonell musikk fra ham, basert på gestisk tenkning og motivisk bearbeidelse. Andre verk var basert på overtoner og klang. Mye av musikken brukte elektronikk, som klarinettkonserten *Hysteresis*. Det var Kari Kriikku, en av samtidsmusikkens superstjerner, som tok helt av i samspill med lyd fra gamle synthesizere og LP-plater. Van der Aa jobber dessuten mye med film, og er tilsynelatende opptatt av abstrakte hendel-

ser, som en gammel mann som trekker en stol fram og tilbake eller en kvinne som skriver meningsløse bokstaver i et rutesystem. Kammermusikkfestivalen lar sine festivalkomponister prege festivalene gjennom at deres musikk er representert på en rekke konserter, og vi får bli kjent med deres musikk i hele sin bredde. Så spør det om undertegnede ble særlig fascinert av hva han hørte.

Men Trondheim Kammermusikkfestival overrasker, fornøyer, fordypet og lar oss stadig undres. Min sjangerkonservatisme utfordres, jeg får oppdage nye verk og musikere, og jeg kommer gjerne tilbake, år etter år.

Magnus Andersson
musikk@klassekampen.no

Atomic Soul

JUNGLE

31. OKTOBER 2018
SENTRUM SCENE